

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Ba-midbar

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 597 [1836 oder 1837]

גכ קלב

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8951

תרגום אשכנזי

בלק כב כג

קִצְּהָ הָעַם: כַּג (א) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם
אֶל־בְּלָק בְּנֵה־לִי בַּזָּה שִׁבְעָה
מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי בַּזָּה שִׁבְעָה
פָּרִים וְשִׁבְעָה אֵילִים: (ב) וַיַּעַשׂ
בְּלָק כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר בְּלָעַם וַיַּעַל
בְּלָק וּבְלָעַם פָּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ:

איינען טהייל דעם פֿאלקעס.
כג (א) בלעם זאגטע צו בלק:
בייע מיר אללהיער זיע.
בען אלטארע, אונד שטעללע
מיר היעהער זיעבען שטיערע
אונד זיעבען ווירדער. (ב) בלק
טהאט, וויא בלעם געשפראכען,
ווארויף בלק אונד בלעם אויף
יעדעם אלטאר איינען שטיער
אונד איינען ווירדער אַפֿערע
טען

ויאמר

תרגום אונקלוס

כג (א) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם לְבָלָק בְּנֵה לִי הָכֵא שִׁבְעָה מִדְּבָחִין וְאֶתְקִין לִי הָכֵא שִׁבְעָה
חֹרִין וְשִׁבְעָה דְכָרִין: (ב) וַעֲבַד בְּלָק כַּמָּא דִּי מַלְיָל בְּלָעַם וַאֲסַק בְּלָק וּבְלָעַם חֹר

ורכר

ב א ר

כג (ב) פר ואיל במזבח, נכלמזבח ומזבח והוא דרך קצרה כאלו אמר במזבח האחד מכל
המזבחות

ה מ ע ר

וישלח לבלעם תרגום וְשִׁדְר (ג"ל וְשִׁדְר) ולא כן מלאתי בכל הנוסחאות ע"כ. והמנס רש"ל
אמר, או שטעות סופר נפל בערוך שכתב וישלח לבלעם במקום וישלח יהודה, או שכוונת הערוך
לתרגום ירושלמי. ושניהם אינם מחוורים אללי, שאין דרך הערוך להניח ת"י במקום שיכול
להניח הראיה מת"א, ואם נאמר שטעות נפל בערוך ולרכנו לומר כי טעות נפל בו, האחד
לבלעם במקום יהודה (והוא בעלמו כפול בעבור הלמ"ד), והשני הפיעל שחלף עם הקל;
ולכן אומר אני שראוי להגיה וְשִׁדְר כמו שהוא בדפוס אנונירשא ובשאר ספרים מדויקים במקום
וְשִׁלַּח; כי מקרתי ההנדל בין לשון שליחות דמתורגם בלשון שליחות ממש, ובין שליחות שמתרגמו
אונקלוס בחורה ויונחן בן עוזיאל בנביאים בלשון שדר, ומלאתי הראשון נופל על בני אדם
בכלל ולפעמים על דברים אחרים, והשני רק על קנינים הנשלחים לשוחד להשתדל ולהשיג דבר
מוצאתי, ומענין זה לא מלאתי בחורה לשון שליחות כי אם ביהודה ותמר (וראוי להגיה שם
ל"ח י"ז אֶנְשֵׁי דְשִׁדְר כמו שהוא בדפוס אנונירשא) וכאן בבלק כי לא אנה לכנדהו בלב חמים כי אם
להשתדל את חפצו. ואין לשאול למה ת"א מנחה היא שלומה (בראשית ל"ב י"ט) דמשלח או
כני' אנונירשא דמשלח ת"א, ולא חרגם דמשדרא? עליו יש להשיב שאין שם מקום לזה הלשון,
יען שהוא שם דברים האלה כשה מלאכיו להגידם לעשו, ולא יאות לאמר לו המנחה נמונה לך
להחיות נפצי בנללה כ"א לכנדהו ולכפר פניך בה, וכן בשמות שלח יוסף לאביו אינו נופל לשון
שדר בהיות חכלית המחנות לכנדהו כנן וכנדהו. וכמו אונקלוס שמר גם יונחן זה ההנדל
בנביאים ותרגם וישלח למלך אשור שחד (מלכים ב' ט"ז ח') ושדר למלכא דאמור שחדא,
וכל לשון שליחות שאינו מזה הענין תרגם בלישון שליחות; והמתורגמן במת"כ טעה טעות גדול
באמרו שם: ועוד זה מלאתי כל שהם מתורגמן בלשון שדר הם מניין הקל, ואין גם
אחד מדברי פֿעל ע"כ, ולא שם עיניו על הכתוב וְשִׁלַּח מהשלל לזקני יהודה (ש"ל ל"כ"ו) שתי
וְשִׁדְר מכתתא וגו'. ומלשון שדר מובן ענינו שהוא לשון השתדלות בחלוק הלמ"ד לרי"ש (ועיין
במתורגמן בערך שדר השני), והנה נכון הדבר להגיה כאן נת"א וְשִׁדְר במקום וְשִׁלַּח
כי כאשר מקרתי בן היא. (ד"ה)

כל ק כג

(ג) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם לְבָלֶק הַתִּיַצֵּב
עַל-עַלְתֶּךָ וְאַל-כֹּה אוֹלֵי יִקְרָה
יְהוָה לְקִרְאתִי וּדְבַר מַה-יִּרְאֵנִי
וְהִגַּדְתִּי לְךָ וַיִּלֶךְ שָׁפִי: (ד) וַיִּקְרָ
אֱלֹהִים אֶל-בְּלָעַם וַיֹּאמֶר אֲרִיו
אֶת-שִׁבְעַת הַמִּזְבְּחֹת עֲרֹכְתִי

ואעל

תרגום אשכנזי קלב

טען. (ג) כלעם שפראך צו כלק:
כלויבע דוא היער בייא דיי-
נען אפפערן! איך ווילל וועג-
געהען, פֿעללייכט פֿערפֿיגט
זיך דער עוויגע מיר ענטגע-
גען, וואס ער מיר צייגען ווירד,
ווילל איך דיר וויעדער בע-
ריכטען. ער גינג אויף אייגע
בערגשפיטצע. (ד) דאזגאטט-
ליכע וועזען פֿערפֿיגטע זיך
איך דעם בלעם ענטגעגען,
אונד ריעזער שפראך: איך האבע זיעכען אלטארע ערריכטען לאססען, אונד אויף יעדעם
אל-

תרגום אונקלוס

וְדַבֵּר עַל כָּל מִדְּבַחָא: (ג) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם
לְבָלֶק אֲתַעְתֵּד עַל עַלְתֶּךָ וַאִיהֶךָ מְאִים
יַעֲרַע מִימֵר מִן קָדָם יִי לְקַדְמוּתִי וּפְחָגְמָא
דִּיחֻזְינְנִי וְאַחֲזִי לְךָ וְאוֹל יַחֲדִי: (ד) וַיֹּאֲרַע
מִימֵר מִן קָדָם יִי לִיחַ בְּלָעַם וַיֹּאמֶר קַדְמוּהִי
יח שִׁבְעָא מִדְּבַחִין סְדְרִית וְאַפְיִקִית הַדּוּר
ודבר

ר ש י

כג (ג) אולי יקרה ה' לקראתי. אינו
רגיל לדבר עמי ביום: וילך שפי.
כתרגומו יסודי לשון שופי ושקט שאין עמו
אלא שתיקה: (ד) ויקר. לשון עראי לשון
גנאי לשון עומאת קרי כלומר בקושי
ובכזיון ולא היה נגלם עליו ביום אלא
בשביל להראות חמתן של ישראל: את
שבעת המזבחות. שבעה מזבחות ערכתי
אין כתיב כאן אלא את שבעת המזבחות
אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך
שבעה מזבחות ואני ערכתי כנגד כלן אברהם בנה ארבעה ויבן שם מזבח לה' הנראה אליו ויעתק
משם הברה וגומר (בראשית י"ב) ויאהל אברהם וגו' (שם י"ג) ואחד בהר המוריה וילחק בנה
אחד ויבן שם מזבח וגומר ויכרו שם עבדי ילחק באר (שם כ"ו) ויעקב בנה שתיים אחד בשכם
אחד

ב א ו ר

המזבחות: (ג) ודבר, סמוך אל מה, והשעור והגדתי לך את דבר המראה אשר יראני,
וכן מורה סדר הטעמים, כיתיבת לקראתי בטעם ז"ק, ולזה ודבר מה יראני מוסב על והגדתי
לך, וכן מתורגם בל"א: שפי, שראו שפה, ולדעת ר' יהודה הוא מגזרת ושפו עלמותיו לא ראו
(איוב ל"ג כ"א) שפירושו נשכרו ונכתתו ותרגום ואכת אתו טחון (דברים ט') ושפית יתי' באופינא
וכן כאן שהלך ברוח נשברה. ולדעת הרד"ק בשרשים הוא מענין אפתח על שפיים נהרות (ישעיה
מ"א י"ז), קיל על שפיים (ירמיה ג' ב'), שפירושו מקום גבוה. (ולדעתי גם ושפו עלמותיו
שנאיוב הוא מלשון גובה. וכן פירושו, יכל בשרו מראי, כלומר שמחמת החולי יכלם הנשר ולא
יראה עוד, והעלמות שהיו מנוסים, יתגלו ויראו עתה, ככלות הנשר שעליהם, והשווה שפו עלמותיו
לא ראו, פי' אשר לא ראו עד הנה). ובאורו פה שהלך אל שפי, ותחבר מלת אל, כמויבא ירושלים
(מלכים א' ג' ט"ו), נסעו העם חצרות (כמדבר י"א ל"ה). והנה כבר היה בהר, כמ"ג ויעלפו
במות בעל, רק שהלך אל המקום הגבוה שבה ההוא, כן פי' הרמב"ן: (ד) ויקר, בעבור
אלא

ה מ ע מ ר

כג (ג) וילך שפי, עיין במפרשים. ויונתן תרגם: „ואזיל גסין כחיויא.“ סנה פירש שפי
מענין שפיסון עליו ארש (בראשית מ"ט י"ז). (ד) שבעת המזבחות, לשון רש"י: „שבעה
מזבחות ערכתי אין כתיב כאן וכו'.“ כוון לפרש בה"א של המזבחות שמורה על מזבחות ידועים.

הרגום אשכנזי

אלטאר איינען שטיער אונד
איינען ווידער געאפערט .
(ה) דער עוויגע לענטע דעם
בלעם איינע אנטווארט אין דען
מונד, אונד שפראך: געהענון
צו בלק צוריק, אונד רעדע אל-
זא. (ו) ער גינג צו איהם צוריק,
אונד דיעזער שטאנד נאך בייא
זיינעם אפפער, ער, נעכסט
דען פארנעהמען העררען אויס
מואב. (ז) יענער הוב ויינע
גלייכניסערעדען אונד שפראך:
פאן ארם ליעם בלק מיך קאמ-
מען, דער קעניג צו מואב
פאם געברגע דעם אויפגאנגעם;

כלק כג

ואעל פר ואיל במזבח: (ה) וישם
יהוה דבר בפי בלעם ויאמר
שוב אל בלק וכה תדבר:
(ו) וישב אקיו והנה נצב על-
עלתו הוא וכל שרי מואב:
(ז) וישא משלו ויאמר מן ארם
ינהני בלק מלך מואב מהררי-
קדם לכה ארהיני יעקב ולכה

ועמח

קאממע פערפלוכע מיר יעקב, קאממע שילט
אויף

רשיי

אחד כבית אל: ואעל פר ואיל במזבח.
ואנרסה לא העלה איל אחד: (ז) ארה
לי יעקב ולכה זעמח ישראל: בשני
שמותיהם אמרו לו לקללם שמת אחד מהם
אינו

תרגום אונקלוס

ודבר על כל מדבחה: (ה) וישוי יי פחמא
בפומא דבלעם ויאמר תוב לית בלק וקדין
תמליל: (ו) וחב לויתיה ודא מעתד על
עלחיה הוא וכל רברבי מואב: (ז) ונמל
סתליה ויאמר מן ארם דברני בלק מלכא דמואב מטורי סדינחא איתא לוט לי יעקב

ואיחא

באר

שלא היה האיש הזה מגיע למעלת הנבואה על כן יאמר בו כלשון הזה כי עתה בא אליו דבור
ה' דרך מקרה, ולכך אמר גם כן ויבא אליהם אל בלעם כי הלשון הזה לא יאמר נביאים רק
במי שלא בא במדרגה ההיא, וכן ויבא אליהם אל אבימלך (בראש' כ' ג'), ויבא אליהם אל
לכן (שם ל"א כ"ד) - (הרמב"ן): (ז) וישא משלו, נשא בפיו זה המשל: משלו, כל מאמר נעים
המקובל על נפש השומע עד שמתפעל בו אל אמת מן ההתפעלות יקרא מליצה, ואם יוליד
שחוק והמול יקרא לזון. והמליצה היא מחוברת או בלתי מחוברת (געבונדען קדער אונגעבונדען)
והמחוברת היא הנכנית על סדר נאה ויחס קלוב בין חלקי המאמר כענין הפרושים הידועים
בכל לשון ולשון כפי ענינם ומהותה, הארכנו מזה בס' בשלח בבאור שירת הים, וזכרנו ההבדל
העלום, שבין ל"הק לימר הלשונות הנוודעות לנו, בכחיות החבור המסודר הזה. והנה כל מליצה
מחוברת הנכנית על נגון מקרא שיר או שירה (געזונג), חולת הנוגן מקרא משל (געדיכט, גלייכע
ניסרעדע), לפי שהמליץ ישמש על הרכוב במשלים ודמיונות, לעורר המחשבה ולחזקה עד
שמתפעל ממנה הנפש: מהררי קדם, מורח והוא כפל לשון כדרכי השירים, כי כבר אמר
בתחלה מן ארם ינחני, וכן כתוב ארם מקדם (ישעיה ע' י'), והשעור טורח גדול מארץ
רחוקה ובחנם בי לא יועיל לו: לכה ארה לי, הראוי להיות ואמר לכה, רק כי כן דרכי השירים:
זעמח, לפי דעת הרשב"ם הזי"ן כפ"ח לפי שהוא לזוי ואם היה בחול"ם היה צינוני, כמו והיא
שופטה את ישראל (שופטים ד' כ"ד). אך בכל הספרים מלאנו בחול"ם-וכתב הרד"ק בשרשים
שגש זעם שהזי"ן בחול"ם להאריך על העי"ן. ובאור המלה כתב הרד"ק שהוא לשון מאיסה
וועף

זַעֲמָה יִשְׂרָאֵל: (ח) מֵה אֶקֶב לֹא
קָבָה אֶל וּמָה אֲזַעֵם לֹא זַעֵם
יְהוָה: (ט) כִּי־מֵרֵאשׁ צָרִים
אֲרָאנוּ וּמִגְבָּעוֹת אֲשׁוּרֵנוּ הֵקֵדְעֵם
לְבַדְד יִשְׁכֵן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב:

מי

תרגום אשכנזי קלג
אויף ישראל! (ח) זאלל איך פֿער-
ווינשען, דען גאטט ניכט פֿער-
ווינשעט? זאלל איך שעלטען,
דא דער עוויגע ניכט שילט?
(ט) איך זעהע עם פֿאָם גיפֿעל
דער פֿעלזען, בעשווע עם פֿאָן
היגעלן העראַב; דאָז פֿאַלק
ווירד אַכגעזאַנדערט וואָהנען,
מאַן ווירד עם ניכט צו הי דען
רעפֿי

ר ש י

אינו מונק: (ח) מה אקב לא קבה אל.
בשהיו ראויים להתקלל לא נתקללו כשהזכיר
אניהם את עונם כי באסס הרגו איש לא
קלל אלא אסס שאמר ארור אסס (סס
מ"ט) כשנכנס אניהם במרמה אלל אביו
היה ראוי להתקלל מס נאמר שס גם ברוך
יהיה (סס כ"ז) במכרבים נאמר אלה יעמדו
לנך את העם (דברים כ"ו) במקללים
לא נאמר ואלה יעמדו לקלל את העם
לא על הקללה לא רצה להזכיר עליהם שס קללה: לא זעם ה'. אני אין כתי אלא שאני יודע
לנוין השעה שהק"נה כועס בה והוא לא כעס כל הימים הללו שבאחי אליך וזהו שנאמר עמי
זכר לא מה יען וגו' ומה ענה אותו בלעם וגו' למען דעת לדקת ה' (מיכה ו'): (ט) כי מראש
לורי אראנו. אני מסתכל בראשיתם ובחמלת שרשיהם ואני רואה אותם מיוסדי' ומזקים כלזורים
וגבעות הללו ע"י אבות ואמהות: הן עם לבדד ישכון. הוא אשר זכו לו אבותיו לשכון בלד כתרגומו:
ובגוים לא יתחשב. כתרגומו לא יהיו נעשין כלה עם אשר האומות שנאמר כי אעשה כלה בכל
הגוים

תרגום אונקלוס

ואיתא תריף לי ישראל: (ח) מֵה אֶלוֹטִיָּה
דְּלֹא לְמִיָּה אֶל וּמָה אֶתְרַכִּיָּה דְּלֹא תְרַכִּיָּה
י: (ט) אַרְי מְרִישׁ מוֹרִיא הוֹיִתִיָּה וּמְרַמְתָּא
סְכִיחִיָּה הָא עֲמָא בְּלַחֲדִיהוֹן עֲתִידִין דִּיחֶסְנִין
עֲלִמָא וּבְעַמְמִיא לֹא יִחְדְּנוּ גְּמִירָא: (י) מִן
יכול

ב א ו ר

וזעף וכעס: (ח) אקב קבה, ענין קללה, ושרשו קבב, והדגש שבני"ת הוא לחסרון אות הכפל,
ובמלת אקב לא יוכל לבא בני"ת לפי שאין בה נקודה, והדגש שבקו"ף לדעת קלת מדקדקים
יורה על חסרון אות שלאחריו, ולדעת אחרים הוא לתפארת, ואולם לדעתי אין תפארת בתוספת
דגש, לכן נראה שבא להשלים התנועה הקטנה שלפניו, כי משפט העתיד הזה בתשלומו אַקְבֹּב.
ע"מ אפקוד, פ"א הפעל בשו"א נח לתשלום הת"ק שבאותיות איתן שלפניה, ובכפול' נשמט
עין הפעל, והוטל תנועתו על פ"א הפעל. ולא נשאר א"כ מקום לתשלום הת"ק שבאותיות
איתן, לכן על הרוכ בשרשי הכפול' המליפו הת"ק ההיא לת"ג, כמו יָסֹבֵב אִתּוֹ (מלכים א' ז'
כ"ג), שו"ד איתן נקא"ן, ופעמים שידגישו פ"א הפעל ללורך ההשלמה ההיא, כמו ואכת
אותו (דברים ט" כ"א), שרשו כחת, ונשאר אל"ף איתן בת"ק, והשלימוה ע"י הדגש שבפ"א הפעל,
וכן בתיבת אקוב שלפניו, והפ"א במלת קבה היא במקום ואל"ו הכנוי לנסתר ר"ל קב אותו,
כמו כי פרעה אהרן (שמות ל"ב כ"ה), ויט אהלה (בראשית י"ב): (ט) כי מראש צרים אראנו,
בעבור שהעלהו במות בעל לראותו, אמר מראש לרים ומן הגבעות אני מביט בו, ורואה
אותו, כי ישכון לבדו ואין עמו גוי אחר, ראה במבטמו שתעמוד זאת האומה לבדה ולא תתערב
עם אחרת המתגברת עלי' לעזוב תורתה, כאשר עשו כל האומות: יחחשב, לפי שהמספר תלוי
במחשבה

ה מ ע מ ר

(ח) מה אקוב, עיין בנאור. והנה מה שנחב, כי הדגש יבא להשלים הת"ק, לא נראה לי
כלל

חרגום אשכנזי

רעכנען. (ו) ווער צעהלט דיא מעננע יעקב'ס וויא שטויב. בע. שטימטט רען פיערטען טהייל ישראל'ס? א! דאס איך שטיר. בע דער גערעכטען טאד! דאס מיין ענדע וויא דאז איהריגע וויא! (יא) דא שפראך בלק צו בלעם: וואס טהוס דוא מיר דא? איך האבע דיך קאטמען לאססען, מינע פיינדע צו פערוינשען, אונד דוא זעג: נעסט יא! (יב) יענער אנטוואר: טעטע אבער, אונד שפראך: מוס איך ניכט דאזיעניגע טרויליך נאָרעדען, וואס מיר דער עוויגע אין דען מונד לעגט?

בלק כג

(י) מי מנה עפר יעקב ומספר את רבע ישראל תמת נפשי מות ישרים ותהי אחרייתי כמהו: (יא) ויאמר בלק אל בלעם מה עשית לי לקב איבי לקחתיה ונהנה ברכת ברך: (יב) ויען ויאמר הלא את אשר ישום יהוה בפני אתו אשמר לדבר: * (יג) ויאמר

אלוי? מוס איך ניכט דאזיעניגע טרויליך נאָרעדען, וואס מיר דער עוויגע אין דען מונד לעגט?

חרגום אונקלוס

יכול לממני דעדקיא דבית יעקב דאמיר עליהון יסגון בעפרא דארעא או חדא מארבע משריתא דישראל תמות נפשי מותא דקשיטוהי ויהי סופי בותרהון: (יא) ויאמר בלק לבלעם מה ערדת לי למילט סגאי דברתיך והא ברקא מברכת להון: (יב) ואחיב ויאמר הלא ית די שני יי בפומי יחיה אמר למללא: (יג) ויאמר ליה בלק

ר ש י

הנוי'וגו' (ירמ'מ"ו) אינן נמנין עם השאר. ד"א כשהם שמחין אין אומה שמה עמהם שנאמ' ה'כדד ייחזו (דברי'ל"ב) וכשהאומ' צטונה הן אוכלין עם כל אחד יאחד ואין עולה להם מן החשבון וזהו וננוי'לא יתחשב: (י) מי מנה עפר יעקב וגומר. כחרגומו דעדקיא דבית יעקב וכו' מארבע משריתא ארבע דגלים. דבר אחר עפר יעקב אין חשבון במלות שהם מקיימי'בעפר לא חפרו צפור ובחמור (דברים כ"ב) לא חזרע כלאים אפר פרה ועפר סיטה וכיוצא בהם: ומספר את רובע ישראל. רביעותיהן זרע הזולא מן התשמי' שלהם: תמו'נפשימות ישר'. שנהם: (יג) וקבנו

ב א ו ר

במשנה אמרו כן בענין המספר: (י) מי מנה עפר יעקב, שהוא רב בעפר הארץ ולא מדנק בהם קללת אויב: ומספר, מקור בבלק שס, ופירושו כמו ולספור, כי הענין מורה עליו שהוא מקור, ועוד ראיה ממלת את שלא תבוא כי אם אחרי הפעלים, ודומה לזה ולמסע את המחנות (במדבר י' ב'): רבע, שם לחלק הרביעית מן הכל, ולפי שנאמר למעלה וירא משם קנה העם, לז"א פה שאפילו הקנת שאני רואה שהם לערך חלק הרביעית מכלם, מי יוכל לספרם: מות ישרים, ישרים הוא תואר אל אנשי תם ויושר, ובאורו מות של ישרים: ותהי אחריתי כמהו, יתכן שרמוז פה על השארית הנפש אחר המות, ולזה התאזה תחלה שמימתו תסיה

ה מ ע ר

כלל, יען בהפוך הוא הת"ק תבוא בעבור הנח נראה או ד"ח שאמריה, כי זה מחוק הלשון שלא חובל להיות בהברה מרכבת חנועה נמשכת, כאשר ירגיש זאת כל איש אשר יבטא בשפתיו. — ובבר מלתי אמורה בספרי חל"ע כי דעתו נוטה לדעת הריק"ס (עיין שרשים שרש דמס), שזן וידמו שרשו נדס וכן נאמר כאן שרשו נקב, ובפרט כי גם הוראת נקב קללה (עיין רד"ק שרש נקב). וכן כתב האבאר עלמולקמן כ"ה:

אֵלָיו בָּלַק לֵהֲגִיבָא אֶתִי אֶל-
מָקוֹם אֲחֵר אֲשֶׁר תִּרְאֶנּוּ מִשָּׁם
אִפְסָם קִצְרוּ תִרְאֶה וְכָלוּ לֹא
תִרְאֶה וּקְבֹנוּ לִי מִשָּׁם:
(יד) וַיִּקְחֵהוּ שָׂדֵה צְפִים אֶל-רֹאשׁ
הַפְּסָגָה וַיִּבֶן שִׁבְעָה מִזְבְּחֹת וַיַּעַל
פָּר וַאֲיִל בַּמִּזְבֵּחַ: (טו) וַיֹּאמֶר
אֶל-בָּלַק הֲתִיצֵבְכָה עַל-עֲלֹתֶיךָ

ואנכי

חרגום אשכנזי קלד

(יג) בלק שפראך צו איהם,
זא קאממע דען מיט מיר און
איינען אנדערן ארט, וואו דוא
דאז פאלק זעהען קאננסט,
יעדאך נור איינען טהייל דא-
פאן, אבער ניכט דאז גאנצע
ווירסט דוא איבערוועהען קענ-
נען, אונד פֿערווינשע מיר עס
פֿאן דא אויס. (יד) ער נאהם
איהן מיט, אויף דען גיפפעל
דעם בערגעס פסגה, און דאז
געפילדע דער האַבֿוועכטער,
בויעטע זיעבען אלטארע, אונד
בראכטע אויף יעדען אלטאר
איינען שטיער אונד איינען ווידרער. (טו) יענער שפראך צו בלק:
בלייבע היער בייא דיי
נען

חרגום אונקלוס

בָּלַק אֵיחָא בְּעֵן עָמִי לְאַחַר אוֹחְרֵן הַחֲזוּנִיָּה
מִמֶּנּוּ לְחֹד קֶצְתִּיָּה תְּחִי וְכוּלִּיָּה לֹא חֲחֹה
וְחֲלוּמִיָּה לִי מִתְּמֵן: (יד) וַיִּבְרִיָּה לְחֶקֶל
סְכוּתָא לְרִישׁ רְמָתָא וּבְנָא שִׁבְעָא מִדְּבָחִין
וַאֲיִמִּיק הוֹר וְדָכַר עַל כָּל מִדְּבָחָא: (טו) וַיֹּאמֶר
לְבָלַק אֲחִיחֵר הָכָא עַל עֲלֹתֶיךָ וַאֲנָא אֲחֻמְטִי
עַד

ר ש י

(יג) וקנו לי. לשון זווי קללהו לי
(יד) שדה צופים. מקום גבוה היה שם
הצופה עומד לשמור אם יבא מיל על העיר:
ראש הססגה. נלעם לא היה קוסם כנלק
ראה נלק שעתידה פרלה להפרץ בישראל
משם שם מת משה נסבור שם מחול
עליהם הקללה וזו היא הפרלה שאני רואה:
(טו) אקרה

ב א ו ר

מיהו כמות הישרים שנהם ואז מיהו גם אמרית התקיה ליפז בעולם הנא כמוה: (יג) לך
נא, שראו ילך, והוא אחד משלשה מקומות שוכנת הזווי ליחד בלשון הליכה בלא ה"א ע"פ
המסורה: אפס, ענינו כמו ואלם כמו שחרגם המתרגם האשכנזי (יערדך): וקבנו, מלה זרה
ני ה' משפטה לנא וְקִבְּנִי, הקו"ף נפת"ח כמשפט הכפולים, הני"ת נקמץ לחסרון בי"ת ע"פ,
ונסגול עם שורק הנו"ן לכנוי הנסתר, כמו דדד וְקִבְּנִי (דברים ל"ב י"ב). ונחלקו בו המדקדקים
הראשונים ר' יהודה מיוג ור' משה הכהן והראנ"ע והרד"ק, ובעיני וכוונה דעת האימרים
שנאה הנו"ן תחת אות הכפל, כאשר מלאנו לשמיד מעזניה (ישעיה כ"ג י'), תחת מעזניה, כי
לא חמנו (איכה ג' כ"ב), תחת חממו, ולכן הקו"ף קמולה כמשפט הזווי מן השלמים עם הכנוי,
כמו וְקִבְּנִי, כי בא סה הארש בשלימות, רק שנחלפה למ"ד הפעל לנו"ן גם הני"ת בש"א על דרך
השלמים, והנו"ן בחול"ם כמשפטה לפני וא"ו הכנוי בנואה בלי ה"א או נו"ן לפניו, ואם כי לא
מלאנו בזווי וא"ו הכנוי בלי ה"א או נו"ן לפניו, אין בו זרות כ"כ הואיל והזווי יתדמה לעמיד
ובעתיד מלאנו רבים כן, גם יתדמה למקור כמ"ס הרד"ק: (יד) שדה צפים, מקום גבוה היה
שם

ה מ ע מ ר

(יג) וקנו לשון רש"י: ,,לשון זווי קללהו לי. יראה לי כי גם דעת רש"י נוטה שזא הנו"ן
חמורת

תרגום אשכנזי

כ ל ק כג

נען אפפערן, איך ווילל דארט
איינער ערשיינונג ענטנענען
זעהען. (טז) דער עוויגע פער-
פונטע ויך אויך צו בלעם, לעג-
טע איהם דיא אנטווארט אין
דען מונד, אינד שפראך: קעה-
רע צו בלק צוריק, אונד שפריך
אלוא. (יז) אלס ער צו איהם
קאם, שטונד ער נאך בייא זיי-
נעם אפפער, נעכסט דען פאר-
נעהמען אויס מואב, בלק זאג-
טע צו איהם: וואס האט דער
עוויגע געשפראכען? (יח) ער
הוב זיינע גלייכניסרעדע אן
אונד שפראך: וואהלאן, א בלק!

ואנכי אקרה כה: (טז) ויקר יהוה
אל בלעם וישם דבר בפיו ויאמר
שוב אל בלק וכה תדבר:
(יז) ויבא אליו והגו נצב על עלתו
ושרי מואב אתו ויאמר לו בלק
מה דבר יהוה: (יח) וישא משלו
ויאמר קום בלק ושמע האזינה
ערי בני צפור: (יט) לא איש אל

ויבוב

אונד שפראך: וואהלאן, א בלק! מערקע אויף: וואהן צפו - הערע מיר צו: (יט) גאטט איזט קיין
מענש

ר ש י

תרגום אונקלוס

(טז) אקרה כה. מאת הקנ"ה. אקרה. לשון
אחפזל: (טז) וישם - ה': דבר בפיו. ומה
היא השימה הזאת מה חסר המקרא באמרו
שוב אל בלק וכה תדבר אל בלעם שומע
שאינו נרצה לקבל אמר מה אני חוזר
אל בלק ללערו ונתן לו הקנ"ה רסן וחכה
בפיו באדם הפוקס נהמה נחמה להוליכה
אל אשר ירצה אמר לו על כרחך תשוב אל
בלק: (יז) ושרי מואב אתו. ולמעלה
הוא אומר וכל שרי מואב כיון שראו שאין
בו תקוה הלכו להם מקלחם ולא נשאו
אלא מקלחם: מה דבר ה'. לשון לחוק

עד בא: (טז) וערע מימר מן קדם יי לבלעם
ושוי פחגמא בפומיה ואמר הוב לוח בלק
וכדין תמליל: (יז) ואחא לוחיה והוא
מעמד על עלחיה ורב רבי מואב עמיה ואמר
ליה בלק מה מליל יי: (יח) ונטל מחליה
ואמר קום בלק ושמע אצית למימרי בר
צפור: (יט) לא כמלי בני אנשא מימר

אלהא

הוא זה כלומר איך ברשותך: (יח) קום בלק. כיון שראהו מחזק בו נתכון ללערו עמוד על
רגליך איך ראוי לישיב ואני שומע אליך בשלימותו של מקום: בנו צפור. לשון מקרא הוא זה כמו
חיתו יער וחיתו ארץ למעינו מים: (יט) לא איש וגומר. כבר נשבע להם להביאם ולהורישם ארץ
שנעה

ב א ו ר

שם הלופה עומד ורואה למרחוק: (יח) האזינה ערי, פירוש דברי, וכן ועדיכם אחזקון (איוב
ל"ב י"ב), פירוש אחזקון דבריכם, ויחזקן שהם מלאין עדין לבלום (תהלים ל"ב ט'), שפירוש
פיו ולפיכך יקראו הדברים כן, ואפשר שהם משרש אחד. והחכם רבי יונה פירשו בענין אל
כלומר האזינה אלי, וכן אמר כמהו עדיך תאחם (מיכה ד' ח'), כ"כ הרד"ק בשרש עד, וכ"כ
שהוא המלה עד עם הכנוי, וכן עדיך כל אשר יבאו (תהלים ס"ה ג'), הוא כמו אליך: בנו
צפר, הוי"ו נוספת, כמו למעינו מים (שם ק"ד ט'): (יט) לא איש אל ויבוב, שם כוזב הונח
על

ה מ ע מ ר

חמורת אוח הכפל (עיין מכלול דף קמ"ח), והוא על דרך השלמים, ולזה אמר רש"י קללהו, כלומר
שם קלל אס שהוא מן הכפולים יבוא בשלמות. — ובנאור נפל טעות הדפוס שכתב: והכני"ת
בתי"ל למסרון ב' ע"הם, ול"ל והכני"ת בדגש. (טז) אקרה כה, לשון רש"י: „מאת הקנ"ה אקרה

תרגום אשכנזי קלה

מענש דאס ער טריגע; קיין זאָהן אדם, דאָס ער זיך בע- דענקע; זאָללטע ער וואָהל שפרעכען אונד ניכט טהין? ער רעדען, אינר ניכט האַלטען? (כ) צום זעענען האַבע איך בע- פעהל, ער האַט געזענעט, איך קאַנגס ניכט ווענדען; (כא) מאַן

וַיִּכְזֹב וּבֶן-אָדָם וַיַּחַנְתָּם הֲהוּא אָמַר וְלֹא יַעֲשֶׂה וְדָבָר וְלֹא יִקְיַמְנָה: (כ) הִנֵּה בָרַךְ לִקְחָתִי וּבָרַךְ וְלֹא אֲשִׁיבָנָה: (כא) לֹא-

הביט

ש"י

ר ש י

תרגום אונקלוס

זענע אומי' ואתה סנור להאיחס נמדנר: הווא אמר וגומר. בלשון חימה ומרגומו מיינין ומתמלכין חוזרין ונמלכיס לחזור בהם: (כ) הנה ברך לקחתי. אתה שאלני מה דבר ה' קבלתי ממנו לברך אותם: וברך ולא אשיבנה. הוא ברך אותם ואני לא אשיב את ברכתו: וברך. כמו וברך וכן היא גזרת ר"ש כמו אויב חרף (מהלים ע"ד) כמו חרף וכן ובלוע ברך השלל ומנרך את הנחל ואומר אל תירא כי לא תענש שלום יהיה לך מרגיו הוא להקט"ה ואין לומר ברך שם דבר שא"כ היה נקוד בפחתקטן וטעמו למעלה אבל לפי שהוא לשון פעל הוא נקוד קמץ קטן וטעמו למטה: (כא) לא הביט און ביעקב וגומר. כמרגומו. דבר אמר אמרי פשוטו הווא

אֱלֹהָ בְּנֵי אַנְשָׁא אֲמַרִין וּמְכַדְבִין וְאַף לָא בְּעוֹבְדֵי בְּנֵי בִשְׂרָא דְאַנְוֹן בְּרִין לְמַעַבְד וְחִיבִין וּמְתַמְלְכִין דְּהוּא אָמַר וְעַבִיד וְכָל מִימְרֵיהּ מְתַקִּים: (כ) הָא בָּרַבֵּן קַבְלִית וְאַבְרָכִינִיָּה לְיִשְׂרָאֵל וְלֹא אֲתִיב בְּרַכְתִּי מִנִּיָּה: אסחכליה

ב א ו ר

על נושא הטובה המדומה ובלתי קיים, כמו תולידו נכזבה (זיב מ"א ז'), מחסה כוזב (ישעיה כ"ח י'), אל תכזב בשפתך (מ"ב ד' י'), הרכון אל תוליד בלתי תואלה נכזבה, תקוה לדבר שלא יהי', כל האדם כוזב (מהלים קי"ו י"א) כלומר שאין בו טוב קיים ונאמן כלל. ואם נחמה נוסף על השתנות העלה והעתקתה ממדה למדה שכנגדה, כגון מן הרעה אל הטובה, וינחם ה' על הרעה (שמות ל"ב י"ד), או להפך, ונחמתי על הטובה (ירמיה י"ח י'), וכן מן היגון אל הדומיה, כמו וינחם יחזק אחרי אמו (בראשית כ"ד ס"ז), לנחם כל אנלים (ישעיה ס"א ז'). מעתה יאמר לא איה אל שידבר טוב על גוי ועל ממלכה, ונלנו שלא לעשותו, ולא נן אדם שזועתק מעלה לעלה בהשתנות הרלון, ועל הדבר המוליד תוחלת מדומה, יאמר בל"א (טריגו), ותודת הלכ מעלה לעלה בל"א (זיך חכדערט בערענקען): ההוא אכר ולא יעשה, לשון חמי' ושב על אל הנזכר, ופי' האם אל יאמר דבר ולא יעשה: (כ) הנה ברך לקחתי, לנרך אותם, והוא מקור: וברך, שב אל השם שהיא ברך אותם כנר ואתם הנכנה לא אשיבנה, וברך הוא פעל עבר: (כא) לא הביט און ביעקב, אינו רוכה לענשן אף כשהן מוטאין, כדכתיב וירא און

ה מ ע מ ר

לשון אהפעל. " לדעתי אין בוונתו נמלת אהפעל על בנין החוזר שאם כן הוא סומר דברי עלמו שאמר מאת הקדוש ברוך הוא, אבל אמו לשון ארמית כי בה נקרא הנפעל אהפעל על כוונתו, וכוון לתרגום שחרגס אהמטי. (כ) וברך, לשון רש"י: , וברך כמו וברך וכן היא גזרת ר"ש (לריך להיות בגזרת ר"ש) כמו אויב חרף כמו חרף וכו' ואין לומר ברך שם דבר שא"כ היה נקוד בפחת קטן (הוי"ש בסגול) וטעמו למעלה, אבל לפי שהוא לשון פעל נקוד קמץ קטן (ליורי) וטעמו למטה. " דברי רש"י מתבארים מעכמן, כי פי' שברך הוא הפעל ונא כלניי הפ' לפי ש"ע"ס ר' למשלוס הדגש, כי אין לומר שהוא שם, שא"כ הווא העי'ן

תרגום אשכנזי

שויעט קיין אונגליק פֿיר יעקב, סאָן זיעהט קיין עלענר פֿיר ישראל, דער עוויגע, זיין נאָטט איזט מיט איהם, העלט קע- ניגליכע רעוירענץ ביא איהם: (כב) דיא מאַכט, דיא אויס מצרים זיא געפֿיהרט האַט איי- געסראם'ס האַכשטרעבענדע גע-

ב ל ק כג

הַבֵּית אֲוֹן בֵּיעַקֵב וְלֹא-רָאָה עֲמֵל בְּיִשְׂרָאֵל יְהוָה אֱלֹהֵיו עִמּוֹ וְתַרְוַעַת מֶלֶךְ בּוֹ: (כג) אֵל מוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם כְּתוּעַפּוֹת רָאִם קוֹ:

כי

תרגום אונקלוס

(כא) אֶסְתַּפְּלִיח לִית פְּלַחֵי גִילּוּלִין בְּדַבִּית יַעֲקֹב וְאַף לָא עֲבָדֵי לִיאֹת שְׂקֵר בְּיִשְׂרָאֵל מִמָּרָא דִּי אֱלֹהֵהוֹן בְּסַעֲדָהוֹן וּשְׂכִינַת מַלְכְּהוֹן בִּינְיָהוֹן: (כב) אֱלֹהָא דְאַפְקִינּוֹן מִמִּצְרַיִם

הוקפא

אפילו מכעיסין וסמריין לפניו אינו זי מתוכן: ותרועת מלך בו. לשון חנה ורעות כמו רעה דוד אהב דוד ויתנה למרעהו (זופטים י"ד) וכן מרגס אונקלוס ושינית מלכהו ביניהו: (כב) אל מוליאם ממזרים. את אמרת הנה עם ילא ממזרים לא ילא מעמנו אלא האלסים הוליאם: כתועפות ראם לו. בתוקף דום וגובה שלו וכן וכסף תועפות (איוב כ"ב) לשון מעו המה ואומר אני שהוא לשון עוף יעוקף המעופף ברום וגובה ותוקף רב הוא זה: ותועפות ראם. עפיפת גובה דבר אשר תועפות ראם תוקף ראמים ואמרו רבותינו אלו השדים:

כי

ר ש י

הוא נדרש מדרש נאה: לא הביט. הקנ"ה און שביעקב כשהן עוברין על דבריו אינו מדקדק אמריהם להחזיקו באוניות שלהם ובעמלן שהם עוברים על דתו. עמל לשון עבירה כמו והרה עמל (שם ז') כי אחת עמל וכעס תביט (שם י"ד) לפי שהעבירה היא עאל לפני המקום: ה' אלהיו עמו.

ב א ו ר

און ולא יחזקו (איוב י"א י"א), ולא הביט, הכוונה אינו רוצה להביט, כן פי' רש"י והרשב"ם. ויותר נרא' לפרש און מלשון שבר ולער ויגיעה, וכן עמל אחיו הוא בענין זה כמו שכתב הרד"ק בשרשים שרש און, והביא גם ראה מפסוק ורהבם עמל ואון (תהלים ל' י'), ועפ"י יחזקאל הפסוק הזה לשלפניו חיבור נאות, הנה נרך לקחתי ולא אשיבנה, (לא אוכל לחזור ולהשיב מהם ברכתם), לא הביט (המביט, והוא הנביא הרוחה העמיד בשונו היום), און (שבר ולער) ביעקב, ולא ראה (הרוחה במראות אלהים), עמל (יגיעה ופירענות) בישראל, ה' אלהיו עמו [להבדילו מכל רע, בענין שנאמר כי אתך אני להזילך נאם ה' (ירמ' א' ח')], וכן מתורגם בל"ח: ותרועה, לשון חנה וריעות, כמו רעה דוד (שמואל ב' ט"ו ל"ז), למרעהו אשר רעה לו (זופטים י"ד כ'), והיא כפל מליכת ה' אלהיו עמו: (כב) אל, הוא קידש, הוא המקיף ונעל היכולת והכחות כלם, ואחרי שפני הנחתו הראשונה בלשון הוא גם כילל לכל נח, יפה דמהו המאורר לראם, שהוא המקיף והאשין במיות, והוא לסבר את האזון מה שהיא יכולה לשמוע. אבל כדי להמתיק המליכה בל"ח, תרגמי המתרגם (דיוו וזכ"ט), כי אם תתרגמו בל"ח (ג'טט), טוב לא יתכן ליחס לו תועפות ראם, כידוע לכל מי שיש לו חיד לטעום נעימת המליכה: ואם תרלה אמור (דער ועכטיגע, דער חוים אלרים זיא געפֿיהרט), אבל אם תרלה לתרגמו (דער טאנעטע טיגע), כבר שחת נועם הדברים, כי אחרי שכוללת בנושא המאמר את כל הכחות ואמרת שהוא נשגב על כלם, איך תדמנו בנושא המאמר עם הראם, שהוא נח אחד מוגבל וכאפס נחשב לנגדו, הנך רואה ההבדל שבין לשון ולשון, וכריך המתרגם לפצמים לשמור העעם בשנוי המלות קלת: כתועפת, לשון חזק. ולדעת רש"י אינו זי מלשון תועפה והתעופפות, כי התעופפות בניבה

ה מ ע ר

העין בסגול והנגינה מלעיל, כנודע כל זה לכל מחזיל. (בא) לא הביט אין, ולא ראה עמל, עיין

(כג) כִּי לֹא נִחַשׁ בִּיעֲקֹב וְלֹא קָסַם בְּיִשְׂרָאֵל כַּעֲתֵי יֹאמֵר לִיעֲקֹב וְלִישְׂרָאֵל מִה־פַּעַל אֵל: (כד) הֵן עִם כְּלָבִיא יָקוּם וְכֹאֲרֵי יִתְנַשֵּׂא לֹא יִשְׁכַּב עַד־יֵאכַר טָרְף וְדָם־

געוואלט: (כג) ווידער יעקב הילפט ניכט צוויבער וויא, אהנ דוננסקונסט ניכט ווידער ישראל! יעקב אונד ישראל ערפֿאהרען צור צייט, וואס איהרעטוועגען גאטט געטהאן. (כד) זיעהע דאן פֿאלק! וויא איין לעאפארד זיך אויפֿמאַכט, וויא דער לעווע זיך ערהעבט,

חללים לעגט זיך ניכט וויעדער הין, ביז ער רויב פֿערצעהרט, געטרונקען דער ערשלאג געי.

תרגום אונקלוס

ר ש י

הִתְקַפָּא וְרִמָּא דִּילֵיהּ: (כג) אַרְי לֹא נַחֲשִׂיא צָבֹן דִּי־יִטַּב לְדַבֵּיחַ יַעֲקֹב וְיֹאֵף לֹא קָסַמְיָא רַעֲן בְּרַבּוּחַ בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּעֲדָן יִתְחַמֵּר לִיעֲקֹב וְלִישְׂרָאֵל מִה עֲבַד אֱלֹהָא: (כד) הָא עָמָא בְּלִיתָא שְׂרִי וְכֹאֲרֵיא יִתְנַמְלֵל לֹא יִשְׂרִי בְּאַרְעֵיהּ עַד דִּיקְטוּל קְטוּל וְנִכְסֵי עָמְמֵיא יִירָח

(כג) כי לא נחש ביעקב. כי ראויים הם לכרנה שאין בהם מנחשים וקוסמים: כעת יאמר ליעקב וגומר. עוד עתיד להיות עת כעת הזאת אשר תגלה חמתן לעין כל שהן יושנין לפניו ולמדין תורה מפיו ומחילתן לפניו ממלאכי השרת והם ישאלו להם מה פעל אל זהו שנאמר והיו עיניך רואות את מוריד (ישעיה ל') דבר אחר יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה אינו לריבים למנחש וקוסם כי בכל עת שצריך להאמר ליעקב ולישראל מה פעל הקב"ה ומה גזרותיו בארום אינו מנחשים וקוסמים אלא נאמר להם על פי נביאיהם מה היא גזרת המקום או אורים ותומים מגידים להם ואונקלוס לא תרגם כן: (כד) הן עם כלביא יקים וגו'. כהן עומדין משוחן שחרית הן מתגברין כלביא וכארי לחטוף את המנות ללבוש טלית לקרא את שמע ולהניח חפילין: לא ישכב. כלילה על מטחו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו כיבד קורא את שמע על מטחו ומפקיד רוחו ביד המקום בא מחנה וגיים להזיקם הקב"ה שומרים ונלחם מלחמות ומפילם מללים. דבר אחר הן עם כלביא יקים וגו'. בתרגומו: ודם חללים ישמה. נתנחש שאין משה

ב א ו ר

בנונה הוא חוקף רב, וכן מתורגם בל"א: (כג) כי לא נחש, אין נחש ביעקב להרע או להטיב להם, ולא קסם בישראל מזיק או מועיל, כי בכל עת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל בהם כי חלק ה' עמו אינם בממשלת כונני השמים ונסיליהם שזיק להם אדם בקסם ונחש בגוים. כן פי' הרמב"ן, וכן מתורגם בל"א: (כד) הן עם כלביא יקים, רמזו כי ינח מלכי נוען, והקרוב אל הדעת כי על הדבר הקרוב ידבר כמו מלחמת מדין שלא נאשע מלחמה כמוה שלא נפקד מזרע ישראל אחד ומתו חמשה מלכים ונפש אדם אשר לא ידעו משכב זכר היו שלשים ושתים אלף: טרף, ענינו

ה מ ע מ ר

עיין בבאור. ודע כי הראב"ע (באיוב ה' ו'), החליט כי כל עמל הבא עם און הוא כמוסו בענין ע"ש, וזה בדעת רש"י ורשב"ם, וכן פירש הרב כאן. (כג) כעת יאמר ליעקב, לשון רש"י: "עוד עתיד להיות עת כעת הזאת וכו' ד"א יאמר ליעקב אינו לשון עתיד אלא לשון הווה וכו' כי בכל עת וכו'". הנה בא לפרש קמלות הכ"ף של כעת שמורה על חסרון ה"א הידיעה, לזה אמר בפירוש הראשון ששיעורו כעת הזאת, ומהיה הם"א הכוללת בכ"ף, ה"א המיוחדת; ולפירוש השני ענינו כל עת ותהי' הה"א ה"א האמלעת (עיין בספרי תל"ע חלק ג').

גענען בלוט . (כה) בלק שפראך
 צו בלעם : ווען דוא דאז פאלק
 ניכט פעררויגשען וויללסט , זא
 זעגנע עם וועניגסטענס ניכט .
 (כו) בלעם אכער אנטווארטע
 טע אונד שפראך צו בלק : הא
 בע איך דיר ניכט געוואגט , וואס
 דער עוויגע שפריכט , דאז מוס
 איך טהון ? (כז) בלק ואנטע צו
 בלעם : קאממע ! איך ווילל דוך
 נאך אז אייגען אנדערן ארט
 מיטנעהמען , פיעללייכט גע .
 פעללט עם גאטט , דאס דוא
 מיר

חללים ישתה : (כה) ויאמר בלק
 אל בלעם גם קב לא תקבנו
 גם ברך לא תברכנו : (כו) ויען
 בלעם ויאמר אל בלק הלא
 דברתי אליה לאמר כל אשר
 ידבר יהוה אתו אעשה : (כז) ויאמר
 בלק אל בלעם לכה נא אקחה
 אל מקום אחר אולי יישר בעיני

ועי
 ומה

ר ש י

משה מת עד שפיל מלכי מדין חללים
 ויהרג הוא עמהם שנאמר את בלעם בן
 בעור הקוסם הרגו בני ישראל במרח אל
 חללים (יהושע י"ג) : (כה) גם קב לא
 תקבנו . גם ראשון מוסף על גם השני וגם
 שני על גם ראשון וכן גם לי גם לא
 יהיה (מלכים א' ג') וכן גם בחור גם בתולה
 (דברים ל"ב) :
 (כו) וקנחו

חרגום אונקלוס

וירח : (כה) ואמר בלק לבלעם אף מילט
 לא תלוטינון אף ברכא לא תברכינון :
 (כו) ואחייב בלעם ואמר לבלק הלא מליח
 עמך למימר כל די ימיל יי יתיה אעביד :
 (כז) ואמר בלק לבלעם איחא פען אדבריך
 לאחר אחרון מאים יהי רעוא מן קדם יי
 וחלוטיה

ב א ו ר

ענינו הלקיחה בחטיפה וההנאה בכייתה : (כה) תקבנו , הוקלה הני"ת מסדגש הראוי
 לבא בה למסרון בי"ת ע"הפ והדגש שבקו"ף יורה לדעת קלת מדקדקים על מסרון הני"ת
 שלאחריו , וקלתם יאמרו שהוא לתפארת , וכבר הגדתי דעתי בזם למעלה במלת אקב , ונראה
 לי עוד לומר באופן יותר נאות , כי בין במלת אקב ובין במלת תקבנו השרש נקב , ובא הדגש
 בקו"ף למסרון הנו"ן פ"פ , ויהיו ב' השרשים נקב וקבב מורים על ענין אחד , או על עניינים
 קרובים זה לזה , וכן בנרבת השם נתיב ונקב שם ה' וגומר בנקבו שם יומת (ויקרא כ"ד ט"ז) ,
 והם משרש נקב , ואף ששם הוא מלשון פרישה , מכל מקום גם הפרישה של שרש זה הוא לגנאי
 כי אינו חייב עד שיפרש ויקלל , וכן הניא הרד"ק (במכלול ד"ק דף קע"ו ע"א) בשם אביו ר'
 יוסף קמחי , והוא לא הסכים לדבריו כי לא רכה לסרנות שרשים רבים על ענין אחד , אבל
 מלאנו במקרא שרש נקב בלי ספק על כוונת הקללה , כמו ואקב נוכח פתאום (איוב ה' ג') ,
 יקבהו אורזי יום (שם ג' ז') , ונלכף עמהם גם מלות אקב ואקבנו , ואם יקשה בעיוןך לחבר ,
 המקור והעמיד יחד מגזרות מתחלפות ולימר קוב (מקור מגזרת הכפולים בשקל סוב) לא תקבנו
 (עמיד מגזרת חסרי פ"א) , גם לחבר מה אקב עם לא קבה שהוא מהכפולים , הנה מלאנו אסף
 אסיפם (ירמיה ס' י"ג) , שהמקור מנתי פ"א אל"ף והעמיד מנתי עי"ן חוברו יחדיו , כמו שכתב

ב ל ק כג כד

הַאֱלֹהִים וּקְבַרְתוּ לִי מִשָּׁם:
(כח) וַיִּקַּח בָּלֶק אֶת-בְּלָעַם רֹאשׁ
הַפְּעֹר הַגִּשְׁקָף עַל-פְּנֵי הַיִּשְׁמֹן:
(כט) וַיֹּאמֶר בְּלָעַם אֶל-בָּלֶק בְּנֵה-
לִי בָזָה שְׁבַעַה מִזְבְּחֹת וְהִכֵּן לִי
בָזָה שְׁבַעַה פָּרִים וְשְׁבַעַה אֵילִם:
(ל) וַיַּעַשׂ בָּלֶק כְּאֲשֶׁר אָמַר בְּלָעַם
וַיַּעַל פָּר וְאֵיל בַּמִּזְבֵּחַ: כד (ה) וַיִּרְא
בְּרָעַם כִּי טוֹב בְּעֵינָיו יְהוָה לְבָרֵךְ
אֶת-יִשְׂרָאֵל וְלֹא-הִלֵּךְ כַּפְּעַם-

תרגום אשכנזי קלו

מיר עם פֿאַן דאָ אויס פֿערוויג.
שעסט. (כח) בלק פֿיהרטע אל-
זאָ דען בלעם אויף דיא שפיט-
צע דעם פעור, וואָ מאָן דיא
אויסוויכט געגען דיא וויסטע צו
האַט. (כט) בלעם שפראך צו
בלק: בויע מיר אַללהיער זיעבען
אַלטאַרע, אונד שטעללע מיר
זיעבען שטיערע אונד זיעבען
ווידרער הער. (ל) בלק מאַכטע
עס זאָ, וויא בלעם געזאגט,
אינד בראַכטע אויף יערען אל-
טאַר איינען שטיער אונד איי-
גען ווידער.

כד (ה) דאָ בלעם אַבער גע-
נוגזאם ערקאַנטע,

דאָס דער עוויגע גוט פֿינדע, ישראל צו זעגענען, זאָ גינג ער ניכט מעהר, וויא ביוהער.

בפעם

נאך

ר ש י

תרגום אונקלוס

(כו) וקנתי לי. אין זה לשון זווי כמו
וקננו אלא לשון עמיד אולי יישר בעיניו
ותקננו לי משם מלדריש בלע"ז: (כח) ראש
הפעור. קוסם היה בלק וראה שהן עמידין
ללקות על ידי פעור ולא היה יודע כמה
אמר שאם הקללה תמול עליהם משם וכן
כל המזיזם נכונכים רואים ואין יודעים
מה רואים:

כד (א) וירא בלעם כי טוב וגו' אמר
איני לריך לנדוק עוד בהקדוש
כד ה הוא כי לא ימסין לקללם: ולא הלך
כפעם בפעם. כאשר עשה שני פעמים:
לקראת

וחלוטיה לי מתמון: (כח) ודבר בלק ית
בלעם ריש רמחא דמסתחיא על אפי בית
ישמוון: (כט) ואמר בלעם לבלק בנה לי
הקא שבקא מדבחין ואתחין לי הקא שבקא
חורין ושבקא דכרין: (ל) ועבד בלק כמא די
אמר בלעם ואפיק חור ודבר על כל מדבחא:
כד (ה) ויחזא בלעם ארי חקין קדם יי לברכא
ית ישראל ולא הלך במון במון אלהין
לקדמות

ב א ו ר

הר"ק עלמו בשרשים שרש סוף: (כו) וקבחו, מפעלי הכפל מננין הקל לנכח עם ננוי הנסתר
ובאורו וקנת אומר. והוא עבר המהופך לעמיד על ידי הו"ו האו"י"ת, ופירושו כמו ותקננו,
ובל נמקום סנווי. (כח) הנשקה, ענין השגחה והנעה, ולא נמלא בנין הקל למו שהעומד
נמקום גבוה ומביט הוא הרואה והנראה למניינים אלו:

כד (א) ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, כי בפעמים הראשונים היה מנחש ורואה לקלל
אותם

ה מ ע מ ר

כג (כו) וקבחו לי, ס' רש"י שהוא לשון עמיד ולע"ז אלד ריר"ט, ובזומא משנת רז"א כחזב מלדיר"ט
לו"י והכו ממלדירטס (או ממלדירטס) לזוי, דוא ונירטס חיהן פֿערווינטען. (-ה)